Број 23 У Новом Саду, у уторак 1. (14.) фебруара 1911. Година XLVI.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом празником и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пов. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За оглесе плаћа се 12 пов. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕ НИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Народна забава у Новом Саду.

И ове године била је на Три Јерарха народна забава; и ове године испала је сјајно. Штета што је и она дворана у хотелу Речеју за народну забаву мала, те не може да прими из Новог Сада и са стране све оне, који долазе на ту забаву.

Програм је био веома занимљив. Наше ратарско певачко друштво и занатлијско певачко друштво „Невен“ отпевали су по две песме Ми их познајемо добро, и оба друштва су дала све што су могла. Народ им је бурно пљескао.

Др. Данило Кеслер говорио је о здрављу. Кратко, језгровито а опет врло занимљиво. Слушаоци нису ни осећали, како их води по науци, тако је занимљиво обрадио ствар. Публика му је бурно одобравала.

Гђица Мара Ковачевићева, учитељица из Земуна певала је: „Нешто си рећи хтела“, од Це ја. Она пева лепо, округло, са занредним осећајем, који продире у душу. Кад су је изазвали, декламовала је „Поноћ“, од Ђуре Јакшића уз пратњу музике. Ту је музику саставила њезина пратилица на гласовиру, гђица Мела Стос. Публика је уживала и тапшала, и свакој је предан на позорници свежањ цвећа.

Ове године приказана је на народној забави новина. Опера. Опера Жарка Савића приказала је шалу: „Мирна кућа“, која је изазвала велики смеј, а на првом месту је приказала оперу: „Кнез Иво од Сембарије“, коју је компоновао Иса Бајић. Испрва је било решено да се певају само одељци из те опере. Но на забави је приказана опера у целости. Приређивачки одбор хтео је, да многи наш свет, нарочито са стране, који није гледао оперу, види и то. И добро је тако учињено. Опера је приказана врло добро, а и акустика је боља но у позоришту. — Публика је бурно тапшала, а Жарко Савић, кнез Иво од Семберије, који је био при врло добром гласу, добио је диван лавров венац.

На реду је било **коло**. Натицали су се играчи из разних српских крајева.

Забрујаше тамбурице, и ми видесмо на позорници петорицу играча из Бачке, Баната, Срема и Барање. Како то лети, везе, осваја, свакога чисто подиђоше мрави. То је српско коло. Коло у коме има живота, ватре, лепоте, песништва, вилинства, гипкости, јунаштва. Нема такве игре, као нашег кола. Само коло треба волети, неговати, учити, а кад се ухвате неки за руке, па се почну натезати и газити једно другом на ноге, маните.

Добро је урадио одбор, који је приредио нашу народну забаву, што је узео у програм коло. Оно коло, које почињемо већ да занемарујемо, место да га развијамо А кад се нешто занемари, онда и пропада. Сви народи на свету имају данас још своју игру; младеж воли кадгод да полети, а има ли бољих крила за младеж од нашег кола? Па онда она заједница, која се огледа у колу. Коло може да буде тихо као лако заљуљана површина језера, бурно као разбесена површина мора; може да буде јуначно, тајно тужно. Нема игре, у којој се може све оно изнети што у колу.

Ми смо истински уживали у том колу. Све је у дворани устало на ноге, нагнуло се напред, па нетренимице, чисто без дисања гледа. Гледа и ужива. Кад су играчи распустили коло, и кад се разлегао буран плесак, онда је сваки играч играо за себе.

Па коме да дамо првенство? То је тешко изрећи. Сваки је играч био изврстан, сви који су дошли чувени су на далеко са свога играња. Бараћац, Стево Јоргић, млад, лепо развијен детић, јуначка појава у народном оделу, изнео нам је лепу слику. Оно коло, што га је он играо, Бачвани једва су видели. У његовом колу беше највише ј у н а ч к о г а, херцеговачкога, одакле су се преселили наши Бараћци. — Липа Павловић из Ђурђева Шајкашке, био је најбогатија у формама или како их зову, у „темпима“ нумерама. Кажу, да само дуплира зна око 30.

Пера Симић из Вал. Кикинде играо је веома достојанствено, отмено, са великом грацијом, као какав Шпањолац. Сима Жакић из Ст. Бечеја, најмлађи играч, играо је са највећом лакоћом и ватром. Влада Јовановић из Бешке ударао је такт необично вешто, и у томе се истакао јаче од осталих. Тадија Сретић из Вуковара рекло је присутнима, кад се ухватио у коло: Ја сам већ 57 година стар. Ја се не могу надиграва ти са децом, али сам дошао да покажем, да и ми старији нисмо заборавили играти. И заиста је својим лаким и вештим играњем све задивио.

Присутни су бурно тапшали играчима и били веома задовољни.

После забаве се играло и веселило још дуго. Расположење беше најбоље. У дворани се наздрављало и певало. Прва здравица пала је председнику српске народне радикалне странке, дру Ђорђу Красојевићу, па онда редом. Тамо се најбоље видело, да је било веома много гостију са стране.

Ове године имали смо још једну забаву у исто време. Наша народна забава, добила је, тако рећи, свога подрепаша. А ко ће да буде тај подрепаш но подрепаши. Они су своју забаву приредили у исти дан, и назвали је истим именом: народна забава. Из тог се најбоље види, да су рачунали на забуну. Но народ се није дао збунити. Он је одмах рекао: Каква народна забава, оно је подрепашка забава. Зато је у недељу ујутру било опасно ићи новосадском пијацом. Тамо су натурили карте за своју забаву свакоме на кога су наишли, забадава. Поред свега тога врло мало су искупили ратара. Па и ти их оставише саме и одоше у сред програма или одмах после програма на праву народну забаву.

И тако и ове године била је народна забава велика и свечана. Општа је жеља: До године и опет тако!

* * *

На Три Јерарха славила је и наша алмашка црква. Слав кум био је др Лаза Бајић. После резања колача било је у школи мноштво општинара, а пред црквом непрегледна гомила младежи. Док се у школи здравило и падала многа родољубива реч, дотле је младеж пред црквом играла коло. — Ове године решено да одборници пораде на томе, да до године за младеж свирају засебни тамбураши пред црквом. До сад је био обичај да једни и исти тамбураши свирају и пред црквом и у школи. Пала је реч, да новосадска општина, док се савесно и поштено рукује, може то жртвовати на младеж своју. Прилога је пало много, и тутори су се побринули да слава испадне у свему као што треба.

У одбрану народно-црквене автономије.

Пишу нам из Сусека: Српска православна црквена општина сусечка у својој седници од 27. јануара о. г. решила је, да се придружи протесту новосадске српске православне црквене општине против нацрта за нову школску уредбу.

*

До сада је протестовало 96 црквених опћина и то: Вршац, Врањево, Деска, Нови Сад, Жабаљ, Српски Елемир, Велико Средиште, Дента, Варјаш, Ульма, Фердин, Панчево, Алибунар, Наћфала, Турија, Парага, Мали Бечкерек, Товаришево, Тиса-Хиђош, Стари Сивац, Сомбор, Немет, Оросламош, Мартонош, Земун, Ст. Паланка, Црвена Црква, Јарковац, Башахид, Јасенова, Т. Св. Миклуш, Старе Шове, Карлово, Ст. Молдава, Сефкерин, Дињаш, Српски Св. Мартон, Кумане, Плочица, Крчедин, Велики Гај, Турски Бечеј, Иланча, Пирош, Иванда, Черевић, Платичево, Рума, Вуковар, Српски Итебеј, Даљ, Павлиш, Томашевац, Лединци, Српски Сентпетар, Турска Кањижа, Старчево, Потпорањ, Темишвар Фабрика, Дупљаја, Кетфељ, Ватин, Митровица, Беркасова, Санад, Бегеч, Манђелос, Херцегсуљош, Паланка, Карловци, Парабуђ, Бешеново, Стејановци, Црепаја, Чаково, Банштар, Парта, Јазак, Маринци, Силбаш, Долово, Мали Жам, Лаћарак, Стапар, Перлез, Болман, Лок, Идвор, Самош, Купиново, Врачев Гај, Баранда, Шандор, Стари Кер, Модош и Сусек.

Бан Томашић прети.

Пишу нам из Загреба: У суботу је саборска седница после неплодног рада прекинута у 3 сата по подне, јер је било на окупу само 26 чланова, а треба да буде присутно најмање 35. Супало је тражио, да се одсутни посланици казне губитком дневнице. Лорковић је предложио, да се седница продужио, у 5 часова по подне, али председник није тај предлог прихватио. Као што се види — посланици се не отимају да раде. Кадиц и наши не долазе у сабор, јер после губитка пештанске стипендије сабор их више не занима. У прорачунском одбору је Томашић признао, да не верује у могућност, да сабор прихвати прорачун. Зато је тражио, да се у вези са прорачуном расправља о новој финансијској нагодби, да не би се и та ствар онемогућила, пошто ће сабор бити одгођен, ако не усвоји прорачун. Ова претња јако мирише на нове изборе.

Радикална победа у Сусеку.

Пишу нам из Сусека: У суботу 28 јануара о. г. био је у нас избор опћинских одборника. Радикална је странка сјајно победила. Самосталци на челу са попом падоше. Победа радикалне странке поздрављена је у народу одушевљено певањем Милетићеве песме. Одушевљени бирачи после избора скупише се у гостионици Ђоке Башића, где су прославили победу радикалне странке певајући Милетићеве песме. Живели радикали!

Босанско-херцеговачко изасланство у Будимпешти.

Земаљски савет у Босни и Херцеговини, који сачињавају чланови босанско херцеговачког сабора, а коме је задатак, да на позив аустријске, угарске или босанско херцеговачке владе даје своје мишљење у стварима, што се тичу Босне и Херцеговине, решио је прекјуче, да пошље своја три члана у Будимпешту. Изасланство, у коме су др. Никола Стојановић, ефендија Шефкија Глухић и др. Никола Мандић, стигло је у Будимпешту и повешће преговоре са члановима аустријске и угарске владе, са члановима обе делегације и заједничким министром финансија Буријаном у ствари градње железничких пруга у Босни и Херцеговини, као и о то-

ме, колики део царинских прихода да добију Босна и Херцеговина.

Поузданички састанак у Манђелосу.

Манђелос, 27./I. (9./II.) 1911.

Данас је овде одржан поузданички састанак месне организације српске народне радикалне странке. У пркос мећави и цичи зими, од које се дах у устима смрзавао, одзив је био врло леп. Са стране нам је био поп Младеновић из Лаћарка, који је на поузданичком састанку говорио и утврдио нас да истрајемо на путу, којим идемо и да ће плодови нашег рада у толико слађи и милији бити, у колико нам се прави више сметњи од стране наше сеоске интелигенције, која је запливала против народном струјом и која се с народом клипка вата. Истакао нам је три ствари и то: да сваки, који год тежи да се поправе прилике народнога живота, мора учествовати у политичком раду; да онај који одвраћа народ од политике, не мисли добра народу, јер га одвраћа да о себи и свом животу води рачуна и да је српска народна радикална странка једина права српска народна странка. Све тврдње своје је говорник поткрепио из самог живота. Даље нам је говорник говорио и о општини и њеном делокругу и позвао нас да настојимо да се упознамо са законима, које сваки грађанин треба да зна. Мето нам је на срце, да се као прави и ваљани Срби збијамо у што чвршће редове, да се слажемо, подупиремо и да не дамо да се у нас увуче какав црв, који ће нас расточити. Говорник је говорио опћенито и спремао нас за други поузданички састанак, на ком ће нам се говорити о свему, што даље треба да чујемо. Поп Младеновић је говорио преко једног сата и после свршена му говора захвалио се говорнику председник наше организације Влада Филиповић. Сви присутни су отишли са овог поузданичког састанка потпуно задовољни и са обећањем да ће на поузданички састанак сваки брат довести још једног, који није у организацији, да чује праву пријатељску реч и упуту.

Нас има у Манђелосу 75 ратара у организацији, а пре кратког времена било нас је свега 5 радикала у Манђелосу. Уза се немамо у селу никог од интелигенције, која нам прави ужасне сметње, али нас то не буни. Путем, којим смо пошли, истрајаћемо, јер знамо да смо остављени сами себи и да се ни у чију помоћ од наше сеоске господе не можемо уздати, јер њима не иде у рачун да ми прогледимо и на своје ноге станемо. Наша господа сеоска би волела да смо остали до века слепи и они да нас водају, куд они хоће. Али ми нећемо више за туђом памети да идемо, јер смо видели да та туђа памет није за нас мислила никад пре него о изборима.

Председрик наше организације је брат Влада Филиповић, потпредседник Милан Ђурђевић; благајник Давид Петровић, а перовођа Љубомир Ђурђевић. Месни одбор је састављен према правилнику за органи- зацију радикалне странке.

Организација наша је врло одушевљена и она ради, а бог ће дати па ће се видети и успеха у том раду. Наша организација је скупила и послала за споменик Милетићу 27 круна 30 потура. Приложили су ови: По 3 круне: Стеван Вукосављевић; по 2 круне Л. Ранковић; по 1 круну: Јован Димитријевић, Илија Бараксадић, Петар Јеремић, Никола Јекић, Петар Рогић, Живан Бараксадић; по 50 потура: Лаза Грујић, Јоца Анончић; по 60 потура: Вељко Слепчевић; по 40 потура: Милан Мартоношки, Лаза Николић, Алекса Брндашевић, Васа Глиговић, Милош Мирчетии. Милан Машић, Веселин Лазић, Јефта Вескотић, Јоца Стојшић, Живан Ђулибрк, Мита Миколић, Миладин Ј-ановић, Миливој Миловане, Љуба Степанор; по 30 потура Никола Белић; по 20 потура: Станимир Петковић, Софра Келебић, Стева Љубинковић, Љубомир Анђелић, Ђока Јовановић; по 10 потура: Цвеја Чарапић. Разуме се само по себи да ће се купљење прилога за Милетићев споменик наставити, а наша организација ће се латити и скупљања прилога за споменик чика Јови Змају. Оволико за сад. **Ратар.**

Прилози за Милетићев споменик.

На заједничком обеду у Новом Саду скупљени су ови прилози:

(Наставак).

Никола Станишић, свештеник (Рума) и Јосиф Оберњик по 4 круне, — Душан С. Марковић, Ђока Мољац, Клајн и Фрајганг, Ђока Сланкаменац, Александар Ст. Максимовић и Богдан Дејановић по 3 круне. — Сава Ковчин (Стапар), Мита П. Алексијевић, Сава Мољац, Срдан Увалић (Лалић), Сава Милановић (Нови Карловци), Новак Доловац, Мита Ст. Максимовић, Лазар Саранда, Јован Бабић, Јован Узелац, Влајко Недељковић, Никола Старчевић (Бешка), Сима Тривановић (Бешка) Ђорђе Прерадовић (Бешка), Ђока Милетић (Кађ), Милан Миљков-Шијак, Ђока Мунћан, Н. Н., Велимир Дракулић, Ђура Љубојевић, Н. Н., Стева Милић, Војин Козарски (Чуруг), Младен Кракановић (Черевић), Лаза Грујић-Ђурђевачки, Данило Јовановић-Јоцин, Лазар Жарић, Васа Гавриловић-Бузарин, Ђока Грујић-Ђелић, Ђорђе Павковић (Сомбор), Јоца Сивачки и Васа Петровић по 2 круне, — Алекса Опсеница, Н. Н., Сава Коларић, Милан Грујић, Ђока Бакаловић, Лазар Бакаловић, Максим Јовановић, Милош Керац, Гаја Грујић-Ђурђевачки и Аца Николић по 1 круну.

(Наставиће се.)

Српске забаве.

Српска народна основна школа у Митровици приређује на Сретеније четврту забаву у великој дворници „Српског Дома.“ Ученици и ученице певаће и приказаће два позоришна комада и *живу слику*. — Српско црквено певачко друштво у Тисасентмиклушу приредило је на Три Јерарха о. г. дилетантску представу с игранком. Приказана је „Девојачка клетва“ од Љубинка. — Српско друштво „Снага“ за чуванье народног здравља у Мокрину приредиће на Сретеније о. г. народну забаву с игранком. — Српска женска добротворна задруга у Пакрацу приређује на дан своје крсне славе, на Сретеније, забаву с игранком. Програм је леп и одабран. — Српска ратарска омладина у Јасеновцу приређује на Сретеније о. г. светосавску беседу. Програм је леп и одабран, а чист приход је намењен фонду српске школе.

Прославе св. Саве у Македонији.

Цветко А. Ђорђевић, хлебар у Панчеву, примио је ову захвалност: И ми овамо далеко на југу прослависмо дан нашег просветитеља св. Саву на уобичајени свечан начин. Том приликом за време службе, у цркви, пало је добровољна прилога за школски светосавски фонд 200 гроша и 20 пара, у школи после обреда и свечаности, 82 гроша и 30 пара. — Овим изјављујемо захвалност свима приложницима, нарочито Цветку А. Ђорђевићу, хлебару — алвару у Панчеву, који је изволео послати десет круна у злату као прилог школском фонду у месту његова рођења. На дан св. Саве 14. јануара 1911. године Подгорац (Охридско Подримље). За председника црквено-школског одбора Анђ. Крстић, учитељ подгорачки.

Попис народа.

Јављају из Карловаца, да према најновијем попису има тамо 6378 душа, 3360 мушких и 3018 женских; по вери: 3559 православних, 2700 римокатолика, 5 унијата, 45 евангелика, 23 назарена, 3 Јевреј̄ина и 4 Мухамедовца. Прираст је 13%. — У Руми има 11.810 душа (са пустаром Петров двор). Осим тога има око 300 војника. — У Омољици (Банат) има 5343 становника. Прираст износи 330 душа, или близу 7 процената. Немаца и Мађара има 2523, Срба 2398, Румуна 424. Најјача српска кућа била је Гаје Обренова са 26 душа. Срби су пре 10 година имали већину.

Народно село у Старом Сивцу и Тителу.

На Сретеније о. г. после подне биће народно село у Тителу, где ће говорити др. Коста Хаџи, а певаће тамошње српско певачко друштво.

У недељу 6. (19.) фебруара о. г. после подне биће народно село у Старом Сивцу, где ће говорити Јаша Томић, а певаће новосадско српско ратарско певачко друштво, које ће тога дана појати и на литургији у цркви.

Велик пожар у Букурешту.

У румунској престоници, Букурешту, на једној од најживљих улица изгорела је највећа трговина у Букурешту, Лувр, својина једне париске фирме. Пожар је избио у једном излогу, где се услед електрике запалила вата. За тили часак била је читава зграда у пламену. Кад су стигли ватрогасци, трговина је била већ изгорела, те се ови латили растурања рушевина. У један мах појави се пламен и на крову зграде. Пламен је обухватио одмах читав кров, а затим и читаву зграду од четири спрата. Изгорела је и сва зграда. Зграда је била једна од највећих у румунској престоници. Штета износи 8 до 9 милиона круна. Зграда је била осигурана против пожара.

Како су постале неке моде.

Има читав низ мода, које су постале само из жеље, да се скрије какав телесни недостатак. — Ево на пример, како је постао „шлеп“: Кћери француског краља Лудвика IX. су имале необично велике ноге, па су хтеле их сакрити и увеле су у моду — „шлеп“. — Жена краља Филипа III. је имала врат, на коме би јој могле позавидети многе и многе жирафе. И она је увела моду: високе оковратнике. Лудвик XIV. „Краљ Сунце“ је увео моду, да се носе врло дугачке перике. Узрок је прост: на потиљку је имао гадне чворуге!

И данас је још понегде мода, да жене око главе носе траку, на којој у сред чела виси украс од дијаманта. Ту је моду завела љубазница Франсоа I., лепа Фероније̄р. За њу кажу да је на челу имала опекотину, коју је тако скривала. Пруска краљица Лујза је била изванредно лепа, нарочито су њене руке и њена рамена подсећала на статуе класичних древнота. Само јој врат није био савршеног облика, те ће то бити узрок што је она, а по угледу на њу и све остале даме, увек носила око врата врло скупоцену мараму. Код Енглеза је обичај да при руковању дигну лакат, а ту је моду увела једна принцеза, која је испод пазухе имала неки оток, који јој задавао бол при обичном руковању.

Бура на Црном Мору.

Из Цариграта јављају, да је прекјуче на Црном Мору и околном морну беснела јака бура. Стигли су гласови, да се утопила два пароброда, а код Златног Рога да је бура преврнула једну барку. У Цариграду је бура однела у море дванаест творничарских радница, те се утопиле.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Вашарска објава.

Политична општина у Сиригу (Szöreg)

објављује, да ће свој годишњи **вашар одржати 19. фебруара 1911 п. н. т. г.** на који неће бити дозвољено дотеривање пашкара, и то: говеда, свиње и овце.

У Сиригу 12. фебруара године 1911.

Општинско поглаварство.
154 1—1

100
оваца на продају.

Имадем сто комада оваца и то 80 комада са јагњцима на продају. Ближа извешћа даје
Митар Пеергијевић
155 1—2 Нерадин, п. п. Ириг.

I. СРПСКА ЈОРГАНЏИЈСКА РАДИОНИЦА
ЗОРКЕ МИЛИЋЕВЕ
У НОВОМ САДУ, житна пијаца
израђује јоргане по најмодернијем укусу како за г. г. трговце у месту и на страни тако и за приватне муштерије које поштом разашиљем. Послуга брза и савесна а цена умерена.
971 44 - 54

ВАГОНИМА КРОМПИРА
роза, рана, плава и бела нуди најјефтиније
АЛЕКСАНДАР А. МУДРОК
Митровица (Срем).
1378 23 —

Тражим
ЧОВЕКА
ДРВАРСКЕ СТРУКЕ,
који се разумева у кубичном метру, и мерењу. Уједно да је вешт продавац може добити место код
Милоша Сремачког
1403—3 Иланча. (Toront. megye).

Алвацијска и шећерџијска радња
Цветка А. Ђорђевића
у Панчеву
потребује 6—8 момака, добра радника, који могу одмаг ступити. Посао сталан. Плата по погодби. Првенство имају старо Србијанци и Македонци. 112 5—8

Српско трг. командитно друштво
Вуковић и др.
У Руми
извозници меда и воска одликовани на П. земаљ. пчеларској изложби у Руми отпочели су разашиљати овогодишњег чистог врцаног
меда
у довама од 5 клг. (Postcoli) по цену од К 7
Траже се продавци уз провизију
1454 27—50

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.